

Korošec.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo «Korošca» v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petit-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 32.

Celovcu, v petek, dne 1. avgusta 1908.

Leto I.

Slovan gre na dan.

Ko je zapisal naš največji pesnik, dr. France Prešeren v svoji neumrjoči pesni «Krst pri Savici» krilate besede: «Največ sveta otrokom sliši Slave», imel je vsaj z o irom na Evropo prav, kajti največji del Evrope je zaseden od Slovanov. In vendar Slovani dozdej niso igrali tisto ulogo, katero bi morali igrati po svojem številu. Vzrok temu je, da so se Slovani že zgodaj razdružili v samostojne narode, izmed katerih govori vsak svoj jezik in ima vsak svojo vero. Stari so že poskusi, zblížiti in vedno tesneje združiti vse slovanske narode in jim tako priboriti ono veljavo in moč, katera jim gre po njihovem številu. Že v 16. stoletju so nastopili pri nas Jugoslovani možje, ki so z vsemi svojimi močmi delali na to, da ublažijo nasprotstva med jugoslovanskimi narodi in jih združijo po jeziku in veri. Kar so ti častiljivi naši predniki sejali, ni ostalo brez sadu. Akoravno nimamo Jugoslovani vsi eno in isto vero, vendar so se Hrvatje in Srbi pobratili, tako da je jugoslovanska vzajemnost že historična resnica. Toda ako se naj v bratski ljubezni približajo med seboj vsi slovanski narodi, odstraniti se je moral prej stari razpor med dvema severnima slovanskima narodoma, med ruskim in poljskim. Ta razpor in to nasprotstvo sta bila glavna zapreka vsake prave slovanske vzajemnosti. Da se torej poljski in ruski narod med seboj poravnata in spravita, je bilo glavno stremljenje vseh tistih, ki so delali na to, da slovanski narodi pridejo potem združenja in medsebojnega sporazumljenja do sprave in moči. Ravno to se je pa doseglo na letošnjem vseslovanskem kongresu v zlati Pragi, kajti na tem kongresu so se pobratili ruski in poljski delegatje in se skupno posvetovali z drugimi slovanskimi delegati, kaj je treba ukreniti, da se ojači moč Slovanov. Toda ta kongres bo imel tudi

mного drugih dobrih posledic od katerih bomo imeli prid tudi mi Slovenci.

Brez vsakega dvoma bo največjega pomena uresničenje sklepa vseslovanskega kongresa v Pragi, da se naj v najkrajšem času ustanovi skupna slovanska banka. Na kar delajo naše slovanske posojilnice v malem delokrogu, na to bo delala skupna slovanska banka v velikem. Ona bo posredovala in podpirala velika slovanska podjetja, pospeševala slovansko industrijo in tako gotovo ravno nam slabejšim Slovencem priborila gospodarsko neodvisnost in samostojnost. S pomočjo vseslovanske banke bodo pridobila naša industrijska podjetja večjo moč in vedno novih trgov in odjemalcev. Brez dvoma ima na primer ravno puškarija v Borovljah in druga taka podjetja pričakovati lepega napredka.

Ustanovitev vseslovanske banke bo torej največji uspeh vseslovanskega kongresa; ona bo zblížala in združila Slovane na gospodarskem polju in pokazala moč slovanskega kapitala. S tem kapitalom se bo lahko izvedla marsikatera ideja v prosep in procvit Slovanov, kajti znano je, da je denar sveta gospodar.

Drugi važni sklep, kateri je bil sprejet na vseslovanskem kongresu v Pragi je, da se priredi leta 1912 v Moskvi vseslovanska razstava. Vsakemu je znano, kolikega narodopolitičnega pomena so take razstave. Vseslovanska razstava v Moskvi bo imela nalogo pokazati celemu svetu, kaj zamorejo delavnost, pridnost, bistroumnost in duh slovanski. Ona bo pa tudi začetek praktičnega zblíževanja vseh slovanskih narodov, in praktična podlaga važnega reka: «Svoji k svojim!»

Ako se govori o važnih sklepih, sprejetih na vseslovanskem kongresu v Pragi, ne sme se prezreti onega, kateri zahteva, da se naj v najkrajšem času ustanovi centralni časnikarski biro za vse sl.

narode. Ako pomislimo, kako gorostasne laži so prinašali nemški in deloma tudi nekateri slovanski listi o zadnji rusko-japonski vojski ravno radi tega, ker so ti listi sprejemali poročila od Slovanom nasprotni strani, potem hitro uvidimo, kolikega pomena bo ustanovitev centralnega časnikarskega biroa. On bo skrbel, da izve ves slovanski in kar je važno tudi neslovanski svet o različnih pojavih in dogodkih med Slovani in skrbel, da bodo poročila verodostojna in resnična. Naj vendar tudi drugi svet zve, kako se postopa z nami Slovenci na Koroškem. Kaj se godi na Turškem pišejo francoski in angleški listi. Menda se bodo potem tudi včasih čudili čez našo vladu!

Pot medsebojnega spoznavanja in zblíževanja, združenja in pobratimstva so torej nastopili vsi slovanski narodi na vseslovanskem kongresu v Pragi. Ločeni so sicer po državah in tudi po veri, a združili se bodo k veliki gospodarski, denarni sili, podlagi vsakega drugega, posebno pa kulturnega napredka.

Tudi izmed Slovencev udeležili so se nekateri tega važnega kongresa. Posebne zasluge pa ima za to misel neumorno delujoči velezaslužni župan bele Ljubljane, znani zagovornik koroških Slovencev g. Ivan Hribar. Upajmo, da bo to združenje, obrodilo tudi za nas, koroške Slovence dober sad. Razni, nam hudo nasprotni nemški listi so hoteli kongres najprej osmešiti, tembolj, ker so jim pomagali, tudi slovenski klerikalci. Toda kmalu so uvideli, da jim to nič ne pomaga. Sedaj pa že priznavajo sami, da je to združenje posebno za Nemce velika nevarnost v gospodarskem in političnem oziru. Zato se pa tudi mi koroški Slovenci lahko radujemo tega shoda, ker «Slovan gre na dan»!

Ne zabite Ciril-Methodove družbe!

PODLISTEK.

Kralj Lobo.

Posneto iz spisa: «Bingo in druge živalske pripovedke».
E. S. Thompson. Dalje prih.

Hitro spoznam, da v raskosanem kraju ni uspešno zasledovati kralja s psi in konjem, ampak da ga je le mogoče dobiti s pomočjo pasti ali strupa. Ker ravno ta čas pasti prave velikosti ni bilo pri roki, začnem s strupom.

Poskusim z vsemi strupi, nastavim razne vrste mesa, a dan za dnevom vidim, da je ves trud zastonj. Po nasvetu izkušenega lovca razpustim kos sira v masti ledvic ravno zaklanih goved, skuham zmes v porcelanski posodi in jo razrežem s kostenim nožem, da bi ne imela nobenega duha ali okusa po železu. Potem naredim v kose luknjo ter jo napolnim s strupom, ki je bil v gostem zavitku. Nazadnje zamažem luknjo zopet z sirom. Delo sem opravljal vedno v rokavicah, katere sem pomočil v toplo kri govedi. Potem vse kose zavijem v še krvavo kožo, zasidem konja ter jezdim s tem od doma. Ledvice in jetra pa vlečem na vrv privezane po tleh za seboj. Vsake 1/4 milje kroga desetih milj vržem zastupljen kos skuhanne smesi in sicer ne, da bi se ga s roko dotaknil,

Lobo je bil vaju priti vsak teden v ta kraj. V pondeljek zvečer, ravno ko grem spat, slišim zamolklo tulenje njega veličanstva. Od same radovednosti, kaj bo kralj ukrenil, nisem mogel celo noč zatisniti očesa.

Zjutraj zarano že jezdim k omenjenemu kraju, kjer hitro najdem sled roparske družali, v katerem so se stopinje kralja Loba, njihovega vodnika, najbolj poznale. Druhal je toraj našla nastavo. Spoznam tudi, kako je Lobo prvi kos povohal in potem požrl. «Ha, te imam enkrat,» vzkliknem ter jezdarim dalje za širokim sledom v prahu. Sled me privede do druge nastave, katera je bila tudi zginila. Kako vesel sem bil, ni mogoče popisati; kajti prepričan sem bil, da dobim vladarja in z njim morebiti še katerega drugega od druhal. V širokem sledu pa so bile še vedno vtisnjene velike tace kralja Loba in tudi daleč na okrog ni bilo videti nobenega mrtvega volka. Zasledujem torej dalje in dospem tudi do tretje nastave, potem četrte, a povsod je vse zginilo. Tukaj spoznam, da Lobo niti enega kosa ni požrl ampak vse v gobcu na kup znosil ter vse povrh še onesnažil in s tem pokazal, kako moje zasledovanje zaničuje.

Potem je zapustil moj sled ter pričel s svojimi tovariši zopet svoje vsakdanje delo. To me

privede do spoznanja, da roparjem s strupom ni mogoče priti do živega.

Ta čas se je dogodilo pa še nekaj znamenitega, kar nam posebno osvetli prav hudičevo zvijačo kralja Lobo. — Druhal je morila ovce samo za kratek čas, za zabavo; kajti razvajenim grlom njihovim meso ni teknilo. Čreda ovac šteje tam navadno tisoč do tritisoč ovac: pase jih eden ali več pastirjev. Po noči se zapode skupaj na varen kraj; na vsako stran pa se vleže po eden pastir za varuha. Ovce so pa kakor znano neumne, tako da jih privede že kaj malega v zmešnjavo in strah, da slepo vbogajo in sledijo svojemu vodniku. To izrabljajo pastirji ter razdelijo kakih šest kozlov med čredo. Ovce spoznajo višjo izobrazbo svojih bratrancev in se vstopijo v nevarnosti gosto okoli njih. Na ta način se ovce obvarujejo pred zmešnjavo in tudi rajše ostanejo združene.

Nekoč pozno v noč se zbudijo pastirji vsled napada volkov na ovce. Tropa ovc se je gnetla okoli kozlov, ki so stali hrabro na svojih mestih. Toda volk, ki je vodil napad, ni bil navaden. Stari Lobo prepričan, da so kozli stebri cele troče, skoči urno čez hrbe gosto natlačene ovce, ter pomori v nekaj minutah vse kozle. Ovčja tropa pa se je hitro raztresla na vse vetrove.

Pašne in druge pravice v novejšem času.

(Dalje).

Pokazali in razlagali smo v «Korošču» dozdej pašne in druge kmetijske servitutne pravice več ali manj bolje v teoriji, deloma na podlagi postave, deloma na podlagi zgodovine, kako so se ustanovile, širile in krčile ter končno uredile po servitutnem patentu iz l. 1853 in deloma tudi po gozdni postavi. Konečno smo se pečali z najnovejšo prevažno deželno postavo, ki je bila sklenjena v deželnem zboru Koroškem 7. oktobra 1907, ki pa še ni sankcionirana. S to važno postavo se bomo natančneje proti koncu naše razprave še seznanili.

V tem in naslednjem poglavju pa hočemo pokazati našim bralcem, kako so se urejevale praktično pašne pravice zlasti v Rožni dolini v Karavankah, za katere bo ta nova postava posebne važnosti.

* * *

V naslednjem hočemo pokazati, kako so se borili za svoje pašne pravice in prišli v navskrižje z gozdno postavo ravno v novejšem času Rožani, pred vsem v Št. Jakobu in v Dolgi vasi v Rožu za paše pod Golico na Suhi, Radiškem vrhu, Mlaki, Kladji, Iličevi planini in Učici. Pokazali pa tudi bomo, kako so se te pravice vsled razmer po novi železnici in vsled brezbržnosti kmetov hotele skrajšati.

Z rzsodbo c. k. deželne komisije za odkup in regulacijo zemljiških bremen v Celovcu z dne 22. marca 1861 se je priznala 21 vaščanom vasi Breznice, 30 kmetom vasi Št. Jakob v Rožu in 34 kmetom iz Dolge vasi paša za 321 govedi (v starosti 1 do 4 let) in 428 ovac na gozdnih parcelah 933, 943 in 956 k. o. Breznica (Friesnitz), lastnini rožeške graščine. V celem je obsegala ta servitutna pravica okoli 1058 johov 270 sežnjev.

Z rzsodbo ministrske komisije z dne 2. junija 1862 pa so vsled rekurza Št. Jakobčanov, Dolgovaščanov in Drevelčanov prvo rzsodbo v toliko predrugačili, da so paše za Brezničane ločili od paš za Št. Jakobčane in Dolgovaščane, ter so prvim odkazali paše na desnem bregu Radiškega potoka, drugim pa na levem bregu na Mlaki, Kladji in Učici. — Predno izpregovorimo kaj več, naj takoj v začetku omenimo, da je deželna komisija za regulacijo in odkup zemljiških bremen v nekem svojem odloku z dne 29. decembra 1870 izrekla, da vse gori omenjene pravice v resnici obstajajo v onem obsegu, kakor so bile leta 1861 priznane in urejene, da pa se morajo izvrševati le v toliko, v kolikor to ne zabranjujejo in omejujejo gozdarsko policijski predpisi in naredbe.

V začetku so Št. Jakobčani in Dolgovaščani svoje pašne pravice uživali brez sitnosti ter so imeli paše za svojo živino dovolj.

Še štiri tedne pozneje so me povpraševali prestrašeni pastirji, če nisem videl pred kratkem nobene zgubljenе ovce z znamenjem črede. Skoraj vsakokrat sem moral pritrčiti.

Enkrat najdem pet ali šest mrtvih ovac blizu Demantovega vira, drugikat zopet majhno tropo, ki je stopala po Malpaški dolini; Juan Meira pa je našel štirideset pred kratkim podavljenih ovac na vnožju gore Monte Cedra.

Prišle so vendar enkrat volčje pasti. Z dvema pomočnikoma sem delal cel teden, da bi pasti saj uspešno bile nastavljene. Drugi dan po nastavljanju se napotim pregledat naše nastave. Hitro najdem sled druhal, ki je vodila od pasti do pasti. Po pesku sem zamogel cele nočno pot zasledovati. Čeravno so bile pasti dobro zakopane, je Lobo prvo hitro našel ter skrbno celo past z deblom in verigo izkopal. Ravno tako je storil tudi pri vseh drugih. Kakor sem opazil, je vedno krenil s pota, kadar je videl v strani kaj nenavadnega ali posebnega. To sme zopet privede do novega poskusa. Postavim pasti v podobi H, to se pravi, na vsako stran eno vrsto pastij, v sredi pa eno po čez. Ni trajalo dolgo in moje poskušnje so se le zopet za eno pomnožile. Lobo pride po stezi naravnost v sredo med pasti, ne da bi bil srednjo zapazil. A ravno pred to se ustavi. Kako in kje je on za past izvedel, ne vem, kajti

Toda sčasoma so kmalu okusili vso strogotost in krutost gozdne postave zlasti pa potem, ko so se vsled nove železnice, pogozdovanja in sekanja od strani rožeške graščine razmere nekoliko izpremenile.

Glavno svojo pašo so imeli na takozvani Kladji. Dalje prihodnjic.

Dopisi.

Iz Spodnje Rožne doline. Kakor je „Korošec“ že večkrat omenil, napreduje nemškutarija v Borovljah s pravo rapidnostjo. Spominjamo se še časov, ko niso bile več kot tri rodline nemške in v šoli pet nemških učencev. Šola je bila izključno slovenska, nemščina se je poučevala v treh urah na teden. A kako je dandanes? Nastanilo se je pristnih Nemcev na ducate: uradniki, učitelji, učiteljice, obrtniki, trgovci. Veliko pa je Slovencev, ki so se ali prisiljeni ali pa tudi prostovoljno ponemčurili. So namreč Slovenci, ki se dajo od vsakega hudega pogleda kakega mogotca — liferanta preplašiti, so pa tudi taki, ki brez vsega povoda svoje lastne otroke nemščine učijo, dasiravno je sami ne znajo. Slišati je samo treba, kakšno nemščino govori poveljnik požarne brambe borovske in človek se more smejati na vse grlo. Poznam gasilca, ki si je nemški govor skrpal na papir in tega vtaknil v kapo. Ko pride vrsta na njega, da bi govoril, potegne kapo z glave in začne govoriti, to se pravi, govor iz kape brati, pa je govoril stavek, pa zopet pokukal v kapo. Rogali so se mu tovariši sami, da ni govoril „iz glave“, ampak iz kape. Pa kaj to, nemčuriti se mora na vse kriplje: Der Bier ist gut, das Wein ist sauer; soll aber sein wie will (naj pa bo, kakor hoče). Šola pa je od l. 1867 čisto nemška, slovenščina nima ne urice odmenjene, samo kar slišijo otroci v krščanskem nauku; in to je odvisno od blagohotnosti župnikove. Čez 30 let je že minulo, odkar so se Nemci in nemškutarji začeli organizirati. Kar se je zgodilo prej v tem oziru, je bilo slučajno. Leta 1882 ustanovil je nadučitelj Fugger, sin slovenskih staršev, prvo nemško društvo, namreč pevsko društvo „Alpenrose“, katero se je v začetku še naučilo par slovenskih pesnij, da bi lažje privabilo slovenske pevce. Od tega časa začensji, pa se je pojavilo skoraj vsako leto kako društvo, ki delujejo vsa v nemško-narodnem duhu. Ustanovila se je podružnica „Stidmarke“, ki podpira nemška obrtna podjetja „Nemškega šulverajna“, da trapi slovensko deco, odprl se je „otroški vrtec“, v katerega je zapisano za prihodnje leto že 75 otrok, imamo veteransko, strelno, filharmonično, telovadno, drugo pevsko društvo „Stahlklang“, ki so ga ustanovili sociji, i. t. d. Proti takemu navalu so Slovenci do zadnjega časa držali križem roke. Stara garda, ki

on se ni obrnil ne na levo in ne na desno, ampak šel je ritenski ter stopal v svoje prejšnje stopinje, dokler ni bil zopet na varnem. Potem pa je začel z zadnjimi nogami obmetavati pasti s kamenjem in kepami, da so se vse zaprle.

Tako se je obnašal tudi pozneje, čeravno sem naprave vedno predrugačil. Živel bi še mogoče danes ter bil nepremagljiv, ako bi ga nepremišljenost enega izmed zaveznikov ne bila spravila v nesrečo.

III.

Nekaterikat najdem dokaze, da med Kur-rumpavskimi volkovi ni vse prav v redu; zaneslivi znaki so mi razkrili nepokornost proti kralju. Sled majhnega volka se je ločil dobro od vseh drugih, večkrat daleč pred vodnikom, kar je kazalo, da je moral hoditi volk pred njim, Tega nikakor nisem mogel razumeti, dokler mi tega ne razjasni pastir s svojo opazko.

„Videl sem danes zjutraj druhal“ pravi „in tisti nepokorni, ki vedno naprej sili, je Blanca.“ Zdaj se mi zasveti. Volkinja Blanca se je smela tako lastnovoljno gibati; drugega volka bi strogi vladar gotovo umoril.

To dejstvo mi da drugo misel. Zakoljem leto staro živinčce ter nastavim pasti precej vidno okoli mrtvega trupla, kateremu potem odrežem glavo. Odrezano glavo, za katero se volk ne po-

se je šolala še pod slavnim Šomerjem, je ali izumrla ali osivela in ohromela. Naraščaja pa je bore malo. Odkod bi tudi mogel priti? Vendar se giblje, treba samo odločnega moža, ki bi stopil temu gibanju na čelo. Začetkom tega leta se je ustanovila prepotrebna posojilnica in dne 2. avgusta se bode vršil v Borovljah ustanovni občni zbor podružnice sv. Cirila in Metoda, katera bo imela hvalevredno nalogo, otvoriti otroški vrtec. Katoliško politično društvo v Celovcu je od nek-daj zanemarjalo Borovlje in jih zanemarja še zdaj, menda zato, ker se ljudje tukaj ne klanjajo slepo voditeljem naše Šušteršičeve politike. Dokaz temu, da predsedništvo imenovanega društva do današnjega dneva ni odgovorilo dopisu, ki mu ga je poslalo načelnništvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani meseca februarja t. l. V tem dopisu je prosila družba, da bi kat. polit. društvo v Celovcu posredovalo pri ustanovitvi otroškega vrtca v Borovljah. Pa noben odgovor — je tudi odgovor. Zapomnili si bomo tako postopanje in ustanovili podružnico in vrtec brez tega društva. Mi mu povemo, da si s takim preziranjem ne bode pridobilo mnogo pristašev. Isto tako prezira nas naš državni poslanec, seveda po komandi političnega društva. Ko ga je lansko leto o tem času „Korošec“ v poštenem in dostojnem tonu prosil, naj se pobriga za slovenski napis na borovski postaji, za strokovno šolo za lesenino v Šmarjeti in puškarski muzej v Borovljah, je nastavlil svojo brizgalnico z Dunaja direktno v spodnji Rož in nas obrizgal malo hudomušno malo „od zgoraj“ in smeš nas tolažil s tem, da je tajnost poročstvo uspeha, kakor je že rekel slavni Andrassy. Tudi v svojem govoru v Celovcu se je skliceval na tajnost in skrival za zagrinjalo Šušteršičevih prepreg (ne preprog). A do danes čisto nič ne čutimo sadov te slepe-mišpolitike in tudi tistih „flikcev“, s katerimi je troštal dr. Brejc svoje pristaše, še nismo dobili v roke. Zato kličemo našemu poslancu zopet, na delo, gospod, dokler sije dan. Rodoljube spodnjega Roža pa vabimo, da se mnogobrojno udeleže ustanovnega shoda podružnice sv. Cirila in Metoda za Borovlje in okolico, ki se bode vršil v nedeljo 2. avgusta v gostilni pri „Neuwirtu“ na Doléh pri Borovljah brez patronance katoliško-političnega društva za Slovence na Koroškem, s pomočjo „ljublanske frakarije“ to je posvetne inteligence, ki jo zna naš ljubi „Mir“ tako lepo odbijati od narodnega delovanja s svojimi grdimi napadi na vse tiste rodoljube, ki delajo za narod — in ne zase!

Sele nad Borovljami. (Nesramno žaljenje Slovencev.) Dne 5. t. m. smo obhajali pri nas žegnanje, to je pri nas narodni praznik, tako da vsak narodnjak razobesi na ta dan slovensko trobojnico. Tudi na šolo smo raz-

briga, vržem v stran; kroginkrog pa pokopljem šest najmočnejših, napetih pasti ter jih dobro zakrijem. Za te priprave si namažem roke, škornje in orodje s svežo krvjo in oblijem tudi tla, da je izgledalo, kakor bi bila tekla od glave govedi. Dokončavši delo, vlečem nekaterikat kožo navadnega volka čez ta kraj, z njegovo taco pa natisnem okoli pasti sledove. Glava je bila tako položena, da je bilo med njo in nekaterimi grmi le malo prostora. Tja zakopljem dve najboljši pasi in jih privežem na rogove glave.

Volkovi imajo navado, da preiščejo vsako mrtvo truplo, katero zvohajo, tudi če nimajo misli jo pozobati. Na to sem se zanašal in upal, da se bo druhal mrhovini bližala. Sicer sem malo dvomil, da bi Lobo pasti hitro ne našel in svoje tovariše svaril, toda zanašal sem se na glavo, ki je ležala kakor brez pomena tam in kakor da bi jo kdo kot ničvredno v stran vrgel.

Prihodnjo jutro jezdimo pasti preiskavat. Kako se razveselim ko vidim prostor, kjer je ležala glava, prazen, v pesku pa so se videli sledovi cele druhal. Preiskovanje pota mi pokaže, da Lobo volkom ni dovolil k mesu. Nek majhen volk pa, ki si je hotel glavo natančno ogledati, je letel v stran ter se vlovil v past.

Zasledujemo pot dalje. Čez pol ure zagledamo nesrečnega volka — Blanco, Bežala je ko-

obesili dve slovenski zastavi; a poslušajte in strmite; nadučitelj Lulek, znan renegat, jih je vzel in zaklenil. Načelniku krajnega šolskega sveta, ki je od nadučitelja hotel imeti zastavi nazaj, je ta vstop s silo zabranil. Tako sta zastavi ostali v lasti nadučitelja, kateri jih je v ponedeljek vrgel pred šolsko sobo slovenskega razreda, tako da so vsi šolarji morali videti, kako se zasmehuje slovenska zastava. Res smo prišli že daleč; učitelj na slov. šoli v popolnoma slov. občini se upa vzeti raz šolo, katero so sezidali Slovenci, zastavo, se je polastiti, akoravno se zahteva nazaj. Če bi to slov. učitelj Nemcem kje storil, ga še tisti dan iz vasi izženejo, a tudi sodnja in deželni šolski svet bi mu prisodila za tako barbarsko postopanje primerno kazen. Radovedni smo, kaka kazen doleti renegata Luleka. Človek, ki se upa žaliti tako nesramno ljudi, od katerih denarja živi, mora proč!

Zgornje Trušnje. (Nakup posestva.) Pred kratkem so kupili pri nas trije dolenski Slovenci, neko posestvo za približno K 400.000 (reci štiristotisočron). S tem je toraj prešlo to posestvo, katerega lastniki so bili poprej vedno Nemci, v slovenske roke. Celovškemu listu „Freie Stimmen“ seveda to ni po volji in se, kakor ponavadi, zopet huduje nad „privandranci“ in stoka da pri tem trpi nemški „Bezičstand“. Tembolj pa veseli nas vse, da je to obširno posestvo prišlo v roke zavednih naših bratov.

Podgora. Vojtov forštnar Rainer misli, da je že sam bog in da sme delati in ukazovati vse, kar mu pride na misel. Znano je še, kako je lansko leto nekega mladeniča oklofotal in potem mislil, da ga bo fant «dovprosil». Pa je prišlo drugače, ker je sodnja tudi za tega mogočnega tukaj. Letos pa hoče ta tujec prepovedati domačim kmetom pašo v Dobravi v šrotu, ki leži ob goriški cesti. Mislil si je namreč tako-le: kmetje ne vedo, da imajo pravico do paše; zraven se me pa tudi bojijo, ker jim lahko vzamem v Goričah vodo. Opozarjamo prizadete kmete Podgore, v Goričah in na Dobravi, da imajo pravico pasti živino tudi v šrotu, kjer je nasadil Rainer mlade smreke, kajti ta šrot je bil «paša» in ne «gora». Vam pa, g. Rainer, svetujemo, da sami ne prekoracite pravic drugih. Jezdite po cestah, ne pa po privatnih stazah. Toliko za danes, če treba, prihodnjic več.

Podgora. Pri nas je letos zelo mnogo tujcev na letovišču, posebno mnogo jih je nastanjenih v prijaznem Spotičevem hotelu. Med tujci je lepo število Italijanov, ki kaj radi posebno iz Trsta prihajajo v Rož na letovišče, odkar gre nova železnica.

Šmarjeta v Rožu. Slavno uredništvo! V zadnji številki Vašega cenjenega lista ste poročali, da se v Borovljah mnogo govori o ljubimskem

likor je mogla in vlekla za seboj čez 50 funtov teže. Kmalu smo jo pa doleteli, kajti rogovi so se kmalu zapeli med skale, tako da ni mogla več naprej. Blanca, najlepša volkinja, kolikor sem jih kedaj videl, je imela mehko, gosto, skoraj belo dlako. Postavila se je pogumno k obrambi in zaklicala strašno tuleč tovariše iz doline na pomoč. V daljavi se oglasi z nizkim gromečim glasom — Stari Lobo. Njen klic pa je bil tudi zadnji, kajti vso moč in pazljivost je morala porabiti za svojo obrambo. Sledil je grozen dogodek. Okoli vratu volkinje vržemo vsak svojo zanjko, naženemo konje na različne strani, in tako dolgo nategujemo vrvi, dokler Blanci ni kapljala kri iz ust; oči so stopile daleč izpod obrvi in lepe Blance je bilo konec! Jezdimo proti domu in vlečemo mrtvo volkinjo za nami.

Za časa tega groznega usmrtenja in tudi pozneje, ko smo jezdili domu, smo slišali pogostoma strašansko tulenje zapuščenega, kateri je blodil po oddaljenih planotah ter iskal Blance. Ni je zapustil brezsrčno, ampak, ker je ni mogel rešiti; videl je, da se bližamo in strah pred strelnim orožjem ga je odpodil. Cel ljubi dan smo ga slišali tuliti in plakati pri brezuspešnem iskanju.

Konec prihodnjic,

razmerju med nekim žandarjem in med neko omoženo ženo. K temu bi jaz pripomnil, da je (menda) ravnoisti žandar bil z ravnoisto omoženo ženo tukaj na žeganju, in ko ta žena ni hotela iti z njim sama na prosto iz hiše, jo je oklofotal. Če se take stvari izvejo o žandarjih in ti še vrh temu z nemškutarji držijo, potem pač res ljudje lahko zgubijo ves respekt pred žandarji.

Podljubelj. Pri zadnjih občinskih volitvah v občini Slovenski Plajberk, ki je bila pred tremi leti prešla v slovenske roke, so zmagali nemško-nacionalni Slovenci. Posili Nemci so pridobili 1. in 3. razred. Volitev v 2. razred se niso udeležili, ker imajo v tem razredu samo par pristašev. V 3. razredu pa so zmagali samo s 4 glasovi. Proti volitvam v 3. razred se je uležil protest, ker so namreč v 7 slučajih nepostavno postopali in volili, tako da bodejo volitve v ta razred mogoče razveljavljene. Prejšnjim nasprotnikom posrečilo se je pridobiti za se tudi več narodnih Slovencev, ki o klerikalizmu nočejo nič vedeti in slišati. Žalostno je, da naši voditelji take razmere nočejo zastopiti in rajši delajo nasprotnikom v roke kakor da bi podpirali narodno gibanje, če tudi ni povsod klerikalno.

Borovlje. (Raznoterosti). Kakor drugod tako bojkotirajo tudi pri nas delavci skoraj brez izjeme pivo in deloma tudi vino, katero so zadnji čas nekateri gostilničarji brez vsakega vzroka podražili. Neki gostilničar prodaja celo ravno isto vino, katero se v konsumnem društvu dobi 1 četrtinka za 20 vinarjev, po 36 vinarjev četrtinko. To je že malo preveč. — Cene za meso so pri nas znižali nekateri mesarji za celih 8 vinarjev za kilo, akoravno so kmetje zavoljo velike suše primorani, prodajati živino skoraj v svojo lastno škodo. Drugod vplivajo občinski zastopi na mesarje, da morajo cene mesa znižati; pri nas tega seveda ni pričakovati, ker sedijo v občinskem odboru skoraj sami mesarji in drugi taki ljudje. Pri puškariji se letos kaj slabo vrti; tudi pri puškarski zadrugi seveda zavoljo tega, ker imajo tako izvrstnega direktorja. Samo pri Werniku se še malo boljše suče.

Velikovec. (Še enkrat „Narodni dom“ v Velikovcu in Slovenci!) Na Koroškem se vrši hud narodni boj, kateremu bo sledil le tedaj ugoden izid, ako se ga udeležijo vse stranke. V slogi, ne v razdvajanju je moč. Gmotne potrebe za ta boj priskrbi edina obrambna družba, družba sv. C. in M. v Ljubljani. Dolžnost vsakega Slovenca je, ako mu je mar za probudo naroda, da po zmožnosti podpira to edino obrambno družbo. Tudi dolžnost „Narodnega doma“ v Velikovcu je, da ima za goste vžigalice imenovane družbe ne pa „kršč. soc. zveze“, kakor so se zdaj upeljaje. Kdor razdvaja moči, kadar je sloga potrebna, kdor odteguje edini družbi dohodke, ta ni naroden, ta je sovražnik narodov. To menda še gospodom, ki odločujejo v „Narodnem domu“ ni znano. Bržkone se pa godi to samo iz ljubezni, do nas obmejenih Slovencev! Menda ne bo dolgo trajalo, da se tudi napis „Narodnega doma“ spreobrne v „Kršč. soc. dom“! Le tako naprej in Koroška bo rešena, pa ne za nas, ampak za — Nemce!

Narodne zadeve.

Vabilo na ustanovni občni zbor podružnice sv. Cirila in Metoda za Borovlje in okolico, kateri se vrši v nedeljo, dne 2. avgusta v gostilni «pri Neuwirtu» na Doleh pri Borovljah in na vrtno veselico, ki se priredi po ustanovnem občnem zboru s sodelovanjem pevskega društva «Drava», tamburaskega društva «Strel» in glinjskih tamburašev. Slavnostni govor bo imel g. odvetnik dr. Ferdinand Müller. Začetek ob 4. pop. Vstopnina 80 vinarjev. K obilni udeležbi vabi pripravljalni odbor, ki je izdal sledeči oklic. «Dragi rojaki! Vsi, ki še čutite narodno, gotovo s teškim srcem opazujete, kako hitro se širi ponemčevanje na naših domačih, rodnih tleh. Nemški «Schulverein» deluje na to, da s samo nemškim poukom potuje našo mladino in da jo vzgaja tako, da se sramuje celo

svojega materinega jezika. «Südmarka» pa dela na gospodarskem polju za ohranitev in razširjanje nemške posesti s tem, da pokupuje na naših tleh slovenska posestva. Ni slovenskega društva, katero bi delovalo «Südmarki» nasproti, proti nemškemu «Schulverein» pa deluje Ciril in Metodova družba več kakor 20 let kolikor toliko uspešno. Dragi rojaki! Mislimo, da vstrežemo Vaši srčni želji, da ustanovimo v Borovljah, v sredini potujčevanja, podružnico svojega edinega obrambnega društva, da protestiramo proti obžalovanju vrednemu postopanju nekaterih domačinov, ki so glavni stebri tistih društev, katerih prva in glavna naloga je potujčevanje naših otrok in zasramovanje našega materinskega jezika, obenem pa tudi po svojih močeh prispevamo k procvitu naše (svoje) šolske družbe in s tem tudi slovenske šole. Vabimo Vas, podpirajte tudi Vi po svojih močeh stremjenje naše šolske družbe s tem, da pristopite k naši podružnici, spominjajoč se gesla družbe sv. Cirila in Metoda:

Mal položi dar
Domu na altar.

Nadaljevanje poročila o zadnjem shodu kat. političnega shoda smoradi pomanjkanja prostora odložili na prihodnjic.

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v četrtek, dne 30. julija 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn . . .	14.40
Rž	„	12.—
Oves	„	6.—
Koruzna	„	10.—
Ajda	„	10.—
Ječmen	„	10.—
Pšeno	škafec . . .	4.40
Špeh	kila	—
Meso (svinjsko)	„	—
Krma (sladka)	100 kil . . .	7.60
Krma (kislja)	100 „ . . .	5.60
Slama	100 „ . . .	5.20

Sredstva za ohranitev mleka in surovega masla.

Z vso pravico zahtevamo največjo snažnost pri ravnanju z mlekom in mlečnimi izdelki. K surovemu maslu ne smemo pridejati drugega kot soli, k mleku pa prav ničesar. Da se mleko ne skisa, ga je treba čistega shraniti v mrzlem kraju. Vzrok, da se mleko tako rado pokvari, je največkrat v tem, ker vime ni čisto in ker roke, ki molzejo, niso dobro umite. Proti postavi je, da se rabi za konserviranje mleka formaldehid ali borovo kislino.

Svetovna politika.

Znotranja.

Poletno zasedanje državne zbornice se je zaključilo. Sprejet je še melioracijski zakon, nadalje zakon o povišanju in urejenju plač državnim uslužbencem ter zakon o podržavljenju Severne državne železnice. Velike važnosti za kmetijstvo je melioracijski zakon. Zviša se namreč letni državni prispevek za vodne zgradbe na osem milijonov kron. Novi zakon ne dela nobenega razločka med deželniimi zgradbami in zgradbami okrajev in občin. Vendar pa se bo dovolila državna podpora le tedaj, ako poljedelsko ministrstvo dovoli načrt in proračun za vodno zgradbo. Sprejet se je tudi zakon glede trgovskih uslužbencev.

Zunanja.

Mladoturško gibanje v Macedoniji, ki gre zlasti za tem, proglasiti v Turčiji ustavo iz l. 1876 je zelo resno in angleski listi se že boje, da bi utegnili priti do nenavadnih komplikacij. Puntajo se tudi Albanci, med katerimi sirijo različni agenti sovranstva proti Avstriji in so jim natvezli, da mar-

šira že avstrijska vojska proti Albaniji, da jo zasedejo. Zapirajo celo v Carigradu častnike in Armece, katere imajo na sumu, da so v zvezi z Mladoturki. Ujetih Mladoturkov pa si sultan najbrž končno ne bo upal dati postreljati, ker grozijo Mladoturki z maščevanjem.

Častniki so se začeli resno puntati, odpovedali so pokorščino, nekaj »izdajalcev« je bilo pomorjenih, in vojaška posadka v Monastirju se je uprla. Sultan je uvidel, da z vojaško silo ne more potlačiti tega vojaškega upora, ker so ga slabe skušnje poučile, da vojaki nočejo vzdigniti orožja nad svoje tovariše in uporne mladoturške častnike. Zato je poslal v Monastir maršala Osman pašo brez vojakov, da bi na stari način pomiril uporno vojaštvo deloma z denarjem, deloma z obljubami. Toda niti denar niti obljube niso vplivale. Nasprotno: v četrtek je vdrl Niazí-bej z nekoliko tisoč upornega vojaštva iz Resne v Monastir in odpeljal Osman pašo, ne da bi se prelivala kri. Uporni častniki so bili hipoma gospodarji v Resni, Monastirju, Skopljah in Bitolju; premagati bi jih bilo tem težje, ker so imeli precejšnjo armado za seboj. To je napravilo v Carigradu tolik utis, da je po ministrskem svetu v petek proglasil veliki vezir Said-paša v sultanovem imenu ustavo iz l. 1876.

Sultan se je do zadnjega hipa branil proglasiti ustavo. Zadnji čas je bil sploh tako nezaupen, da je celo svoje najzvestejše služabnike z revolverjem v roki sprejemal. Zlasti se sultan boji zategadelj, ker se ne more zanašati popolnoma niti na svojo telesno stražo. — Proglasitev ustave ni vzbudila navdušenja in veselja le v Carigradu, temveč po celi Turčiji. Oblasti so že dobile okrožnico, da delajo priprave za volitev.

Vendar ruski in tudi drugi listi nič prav ne verjamejo na pomirjenje.

Raznoterosti.

Od okrajnega glavarstva v Celovcu sprejeli smo sledeči poziv:

Njegovo c. kr. apostolično Veličanstvo je opetovano in s posebnim povdarkom izrazilo željo, naj praznuje patrotizem avstrijskih narodov vzvišeno slavnost Najvišjega 60 letnega vladarskega jubileja v prvi vrsti po delih dobrotljivosti in ljubezni do bližnjega.

Med takimi dobrosrčnimi deli je po želji Njegovega c. kr. apostoličnega veličanstva, po namenih vlade in gotovo prečejsnjega dela prebivalstva v jubilejskem letu na prvem mestu skrb za otroke.

Poleg sirot so posebne pomoči potrebni otroci, ki so bolni, s katerimi se grdo ravna in kateri so v nevarnosti, da se zanemarijo, ali kateri so že zanemarjeni.

Današnja družba ima nalogo, da z dejanskim varstvom skrbi za telesni in duševni razvoj otroka od njegovega rojstva naprej.

Nujna potreba takega varstva v koroški deželi je že dovedla do ustanovitve deželne družbe za otroško varstvo in skrb za mladino; to društvo ima že številne podružnice.

Ta koroška društva za otroško varstvo imajo nalogo, da trajno skrb za negovanje koristi otroka na Koroškem, vendar njihova moč ni zadostna, da bi pričela delo, namenjeno, da dostojno praznuje jubilejsko leto s tem, da nabira večja denarna sredstva za namene dobrodelne skrbi za otroke.

Zato se je ustanovila pod predsedstvom prevzvišenega gospoda deželne predsednika Roberta

barona Heina deželna komisija v svrhu uredbe in pospešitve jubilejne akcije za otroke; ta deželna komisija, ki je sestavljena iz vseh krogov koroškega prebivalstva, je poverila podpisanim nalogo izvršilnega odbora za jubilejsko akcijo na Koroškem.

Ravnajoč se po tem ukazu in prepričan, da bodo dobrodelna prizadevanja, označena po namenih našega prevzvišenega vladarja našla na Koroškem vsestranski odmev, se obrača podpisani izvršilni odbor na blagosrčne prebivalce naše dežele s prošnjo, da blagovojijo nakloniti prispevke za jubilejno delo za otroke.

Ako občutijo vsi krogi prebivalstva odkritosrčno željo, da se vzgojijo oskrbovanja potrebni koroški otroci kot vrli člani človeške družbe, potem se bodo ob velikem številu milodarnih src tudi najmanjši darovi združili do častnega vspeha jubilejne akcije na Koroškem.

Darovi z opombo: »za jubilejsko akcijo za otroke« se sprejemajo pri predsedništvu c. kr. deželne vlade v Celovcu in pri političnih oblastih prve instance.

Predsedništvo deželne vlade bo darove plodonosno naložilo in v celovškem listu objavilo.

V Celovcu, dne 25. julija 1908.

Izvršilni odbor za uredbo jubilejske akcije za otroke:

Karl Winkler, c. kr. višjega deželnega sodišča svetnik, deželni odbornik, načelnik. Profesor Ivan Benda, mestni šolski nadzornik. Dr. Franc Bertold, c. kr. notar. Jetty Bouvier. Hermina Hönlinger. Anton Haider, c. kr. deželnega sodišča svetnik. Baronica Julija Hein. Dr. Gustav vitez Metnitz, deželnega glavarja namestnik. Njegova Svetlost knez Henrik Orsini in Rosenberg. Okrajni glavar Ivan vitez Rainer. Dr. Maks Schmid, mestni fizik. Herman Schreyer, ravnatelj meščanske šole. Ernst Schwarz, protestanski župnik v Waiern. Josip Skudnigg, ravnatelj kor. deškega rešilnega zavoda. Ana Stankowitz. Ferd. Wappis, inful. prost in kanonik.

Grozen požar na Bledu. Ponedeljek, dne 29. junija je ob dveh popoldne nastal v vasi Grad ogenj, ki je v dobri pol uri uničil 35 hišnih števil. Desetim posetnikom so pogorele le hiše, vsem ostalim pa tudi vsa gospodarska poslopja. Zgorelo je še tudi mnogo prašičev, par krav in več drugih živali. Rešiti se ni dalo skoro nič, ker so vsa poslopja tesno skupaj in pokrita večinoma vse z deskami. Goreti je začelo v šupi ondotnega pismonoše, pri katerem sta bila dva fanta, ki sta iz Radovljice k stricu prišla na obisk. Fanta sta skrivaj kadila cigarete in pri tem zažgala. Ogenj se je z velikansko naglico širil od strehe do strehe do Potočnikove hiše, kjer je pogorela streha ondotne kapelice. Tudi občinska ubožnica je bila hipoma v plamenih. Ogenj se je razširil tudi v bližnji gozd in ga hudo poskoval. Strašen požar, ki je izbruhnil ob dveh popoldne, se je videl daleč nakrog, kajti posamezni plameni so švigali po 20 metrov visoko. Koj, ko je ogenj izbruhnil, se je brzojavilo na vse strani po pomoč. Dokler ni bilo brizgalen, so poleg domačinov pomagali gasiti letoviščarji, ki so iz jezera nosili vodo. Kmalu je došlo do 15 požarnih bramb. Iz Ljubljane je došlo najprej 40 vojakov 27. pešpolka, potem pa je poseben vlak pripeljal vojakov istega polka 300 mož — od vsake stolnice po 25 mož. Ker na Bledu ni bilo konj, da bi vozili brizgalne, vpregali so se ljudje sami in jih peljali. Zgorelo je

poleg poslopja tudi mnogo živine, človek se k sreči ni noben ponesrečil. Pogorelci, že itak reveži, so sled strahovitega ognja silno udarjeni in so bili zavarovani le za prav nizke zneske. Bližnji hoteli in vile so ostali popolnoma nepoškodovani.

Lovske puške

8 vseh sestav, priznana delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom priporoča 527

Prva borovska tovarna orožja

PETER WERNIG

c. in kr. dvorni založnik v Borovljah :: Koroško. Slovenski ceniki brezplačno in poštnine prosto.

Hranilnica in posojilnica

v Borovljah

uraduje vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne v hiši št. 50.

Vloge se obrestujejo po 4%

Izposojila se dajejo proti plačilu 4 $\frac{3}{4}$ % obresti. 13 52-3

Med tednom dajeta pojasnila ravnatelj posojilnice gosp. Ludovik Borovnik v Borovljah in tajnik gosp. Mihael Turk v Resnici.

Epilepsija. Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj knjigo o tem. 52-11 Dobi jo zastoj^{III} poštnine prosto v 7 **Labudovi lekarni, Frankobrod o. M.** (Privil. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Franckova :špecialiteta rži:

Perl-rž

kot najboljša žitna kava, močan vonj, kavi podobni okus, snažno izdelovanje in slastni zavoji.

Najsigurneje jamstvo za skrbno pripravljano nudijo: **Henr. Francka sinovi.**

Mali dodatek pravega : Franckovega: pridanega k kavi

daje Perlrženey-kavi

polnejši okus, lepo zlatorujavo barvo!

Pristna

samo s to

varstv. znamko:

Varstv. znamka.

in imenom

: Franck:

X 6736 - 65 I.

J. W. L.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Akcijski kapital K 2.000.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 $\frac{1}{2}$ %

od dne vloge do dneva vzdiga.

☞ Kolodvorska cesta št. 27. ☞

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone. Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavicje.

Eskompt in inkasso menic. :: Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnica v Spljetu.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobitek 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8.— za komad. 1 52-12

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanj na leto. Glavni dobitek K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10.— za komad.

Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.